

Archeologisch onderzoek Meulemansterrein Ravenstein

Mei 2000

Herbert-Jan Hiep

AANLEIDING EN TERREINSCHETS.....	1
WERKWIJZE	1
RESULTATEN.....	2
ZWAAR MUURWERK	2
KELDERMUURTJES.....	2
BORINGEN	2
OXIDATIE-REDUCTIEGRENEN	2
VERDERE WAARNEMINGEN	3

Aanleiding en terreinschets

In begin 2000 werd er midden op het terrein olieverontreiniging aangetroffen.

Er werd besloten om deze verontreinigde grond tot op een diepte van ± 6 m +NAP te saneren.

De gemeente stelde als eis dat de sanering vooraf moest worden gegaan door een archeologisch onderzoek. Conform hetgeen het IBID in haar rapport van de archeologische sloopbegeleiding had aanbevolen, gaf de gemeente opdracht om een profiel te zetten dwars op de Maasdijk.

Gedurende de dagen 18 en 19 mei voerde het IBID deze taak uit.

Om de verontreinigde grond veilig en droog af te kunnen graven had de aannemer een extra damwandconstructie met bronbemaling geplaatst.

Midden over het terrein is een profiel van 15 meter lengte en 2,5 meter diepte aangelegd.

(Zie kaartje)

Werkwijze

De profielsleuf is in twee delen aangelegd. Eerst een zuidelijk deel, dat in tweede instantie verdiept is, toen het noordelijke deel. Bij het aanleggen van het profiel is de maximale saneringsdiepte aangehouden als ondergrens (6,30 m +NAP). Alleen in het meest noordelijke deel was de vervuiling dieper doorgedrongen en is de grond tot 5,90 m +NAP gesaneerd.

Het profiel is schoongemaakt, geïnterpreteerd, gefotografeerd en getekend. Daarna zijn per laag vondsten verzameld. De vondsten zijn gewassen en de administratie is gecontroleerd en waar nodig gecompleteerd. De tekeningen zijn verwerkt en er is een verslag geschreven.

Resultaten

Het profiel heeft weinig nieuwe inzichten opgeleverd ten opzichte van de eerder uitgevoerde archeologische sloopbegeleiding. De bodem bleek tot op volledige diepte van de sanering te zijn omgezet bij waarschijnlijk de bouw van de vestingwerken in het midden van de 17de eeuw.

Wel konden de vermoedens die bij de sloopbegeleiding waren gerezen bevestigd worden. Aan de binnenzijde van de huidige dijk heeft een waterloop gelegen die in het midden van de 17de eeuw is gedempt. Over de aanlegdatum is niets vast komen te staan. Daarvoor was het stuk dat in het zicht is geweest te klein.

Zwaar muurwerk

Wel saillant was een groot brok omgevallen muurwerk dat in de bedding van de waterloop lag. Vermoedelijk heeft het onder water gelegen en is daardoor behoed voor hergebruik. Het muurwerk was 60 cm dik. De steenformaten bedroegen gemiddeld 27,3 x 13 x 6,9 cm. De lagenmaat bedroeg 81 cm voor 10 lagen. Er is geen duidelijk metselverband vastgesteld. Er waren veel gebroken stenen in het metselwerk opgenomen. Mogelijk waren deze stenen al een keer secundair gebruikt; de verschillend gekleurde specieresten op de bakstenen leken daar ook op te wijzen.

De vraag doemt op waar dit fragment muurwerk vandaan komt. Het is zeer onwaarschijnlijk dat een dergelijk groot stuk metselwerk is verslept. Veel waarschijnlijker is het dat het vlakbij heeft gestaan en (door sloop) in het water terecht is gekomen. Vraag is: stond de muur of het gebouw waarvan dit brok afkomstig is het aan de binnenkant (stadskant) van de wal of stond het op de wal? Aan de metselwijze is niet afgelezen wat de boven- en wat de onderkant van het muurdeel was. Ook de schuine ligging van het stuk kan tot fantasieën voeden. Was er een schuine hoek in de stadsmuur? Volgde die muur de loop van de huidige Lombartstraat of is het brok van forse hoogte gewoon schuin terecht gekomen? We zijn het niet te weten gekomen.

Keldermuurtjes

De 17de-eeuwse activiteiten zijn waarschijnlijk opgevolgd door huizenbouw. In de door de saneerders weggegraven grond zijn verscheidende muurtjes aangetroffen die naar alle waarschijnlijkheid aan kelders toegedacht moeten worden.

De achter-rooilijn (noord, parallel met de huidige dijk) van al die keldermuurtjes lijkt een duidelijke lijn te volgen (zie kaartje).

Boringen

Het meest interessant was een tweetal boringen die op de valreep in de profielsleuf zijn gezet. Daaruit bleek eens te meer dat de door ons beschreven lagen slechts het bovenste deel van een groter verhaal vormden. Tot op een diepte van $\pm 4,50$ m +NAP zijn door mensen veroorzaakte grondlagen (met onder andere baksteen) aangetroffen.

Oxidatie-reductiegrens

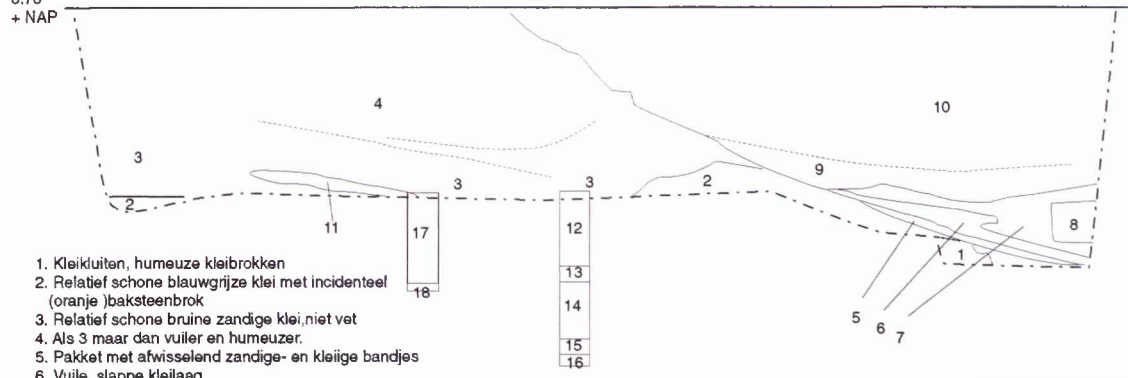
Ook kwam naar voren dat, wat tijdens de archeologische sloopbegeleiding werd aangemerkt als oxidatie-reductiegrens tussen bruine en blauwgrijze klei, mogelijk toch van meer waarde kan zijn voor de interpretatie van de geschiedenis van het terrein dan tot dan toe werd aangenomen. De verkleuringen in het verloop van de lagen wijkt in een aantal gevallen sterk af van wat je van een oxidatie-reductiegrens zou verwachten. Mogelijk duiden de afwijkingen op invloeden van eerdere bebouwing op de waterstand of is er zelfs sprake van verschillende pakketten klei (zie profiel 10).

Verdere waarnemingen

In de opgravingsadministratie zijn ook gegevens opgenomen die betrekking hebben op de rest van het terrein. Met name zijn er foto's van de sanering aan de zijde van het kasteelterrein. Deze sanering is helaas verder niet archeologisch begeleid.

Tekening 21,
profiel 10

8.73
+ NAP

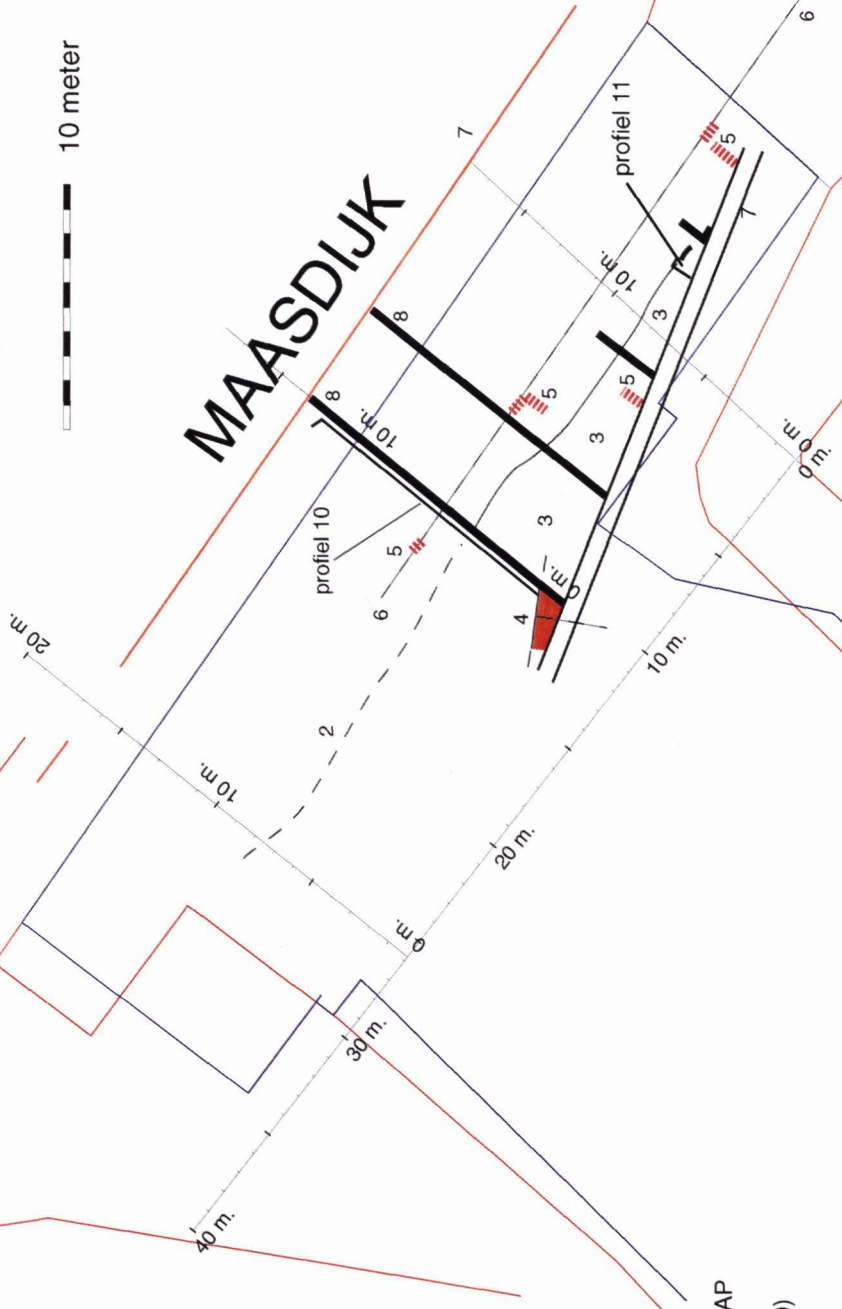
1. Kleikluiten, humeuze kleibrokken
2. Relatief schone blauwgrijze klei met incidenteel (oranje) baksteenbrok
3. Relatief schone bruine zandige klei, niet vet
4. Als 3 maar dan vuiler en humeuzer.
5. Pakket met afwisselend zandige- en kleiige bandjes
6. Vuile, slappe kleilaag
7. Slappe zwarte kleilaag
8. Omgevalen muurwerk F 121
9. vuile zandige laag met veel bkst, dakpannen en afval
- 10 Als 9 maar subrecent verstoord
- 11 Pakketje met zandige laagjes
- 12 licht humeuze slappe gr. bl. klei met puntjes bkst (kleikluiten als 2)
- 13 zwart kleiig zand
- 14 gr.bl. zandige klei, bkst spikkels, naar onder meer mortel veniger.
- 15 d.gr. zand
- 16 schone klei afgewisseld met laagjes zand en venige resten, (einde boring 4.21 +NAP)
- 17 bruin (geoxideerde ?) klei, naar onder toe zandiger.
- 18 baksteen (ondoordringbaar)

4 meter

Tekening 22
Overzicht sporen meetlijnen
bij opgraving mei-juni 2000

MAASDIJK

1. Dagzoom vulling waterloop op ... m + NAP
2. Waarschijnlijke voortzetting van 1
3. Vulling vermoedelijke waterloop (± 1640)
4. Omgevalen muurwerk in 3
(metselwerk loopt Oost-West)
5. Resten van (kelder) muurwerk (17-18e eeuw)
6. Mogelijke rooilijn achtergevels 17 - 18e eeuwse bebouwing
7. Damwanden
8. Schoren tussen damwanden (totaal 4)